

Vojáček, L. – Schelle, K.: Právní dějiny a brněnská právnická fakulta (1919–2009)

Brno: The European Society for History of Law, 2010, 290 s.

Jaromír Tauchen*

V loňském roce si nejen brněnská právnická fakulta, ale i celá Masarykova univerzita připomněla devadesátileté výročí, které uběhlo od jejího založení. Mezi obory, které byly na nově založené fakultě hned od počátku vyučovány, náležela i právní historie. Právní dějiny byly již tehdy předmětem, kterým právnické studium dle učebních plánů začínalo.

U příležitosti výročí devadesáti let od okamžiku, kdy profesori pronesli na půdě brněnské právnické fakulty první právněhistorické přednášky, připravili Ladislav Vojáček a Karel Schelle z Katedry dějin státu a práva publikaci, kterou chtěli připomenout a uctít pedagogickou, vědeckou a organizační práci jejich předchůdců.

Celá práce je rozdělena do třech různých částí: I. Právní dějiny jako pedagogická a vědecká disciplína na brněnské právnické fakultě; II. Život a dílo nejvýznamnějších brněnských právních historiků; III. Bibliografie.

V první části nás autoři provází jednotlivými etapami vývoje právnické fakulty a analyzují přitom, jakým způsobem probíhala výuka právní historie a jakým způsobem se vyvíjela brněnská právněhistorická věda. Vzhledem k neexistenci brněnské právnické fakulty v některých dějinných obdobích je možné samozřejmě sledovat pouze vývoj právní historie jako vědecké disciplíny. Tato část je rozdělena do šesti podkapitol, přičemž nejdůležitější je rozbor vývoje právní historie

v meziválečném období (1918–1939). Autoři zde čtenáře seznamují s prvorepublikovým systémem výuky právních dějin, kdy se přednášelo římské právo, církevní právo, dějiny veřejného a soukromého práva ve střední Evropě a dějiny práva na území republiky Československé. Právní historie a církevní právo byly na brněnské právnické fakultě v tomto období spojeny především s Bohumilem Baxou, Františkem Čádou, Josefem Vackem a Rudolfem Wiererem. Římské právo pak reprezentoval Jan Vážný. Jak autoři na konci této publikace uvádějí, „*právní historie náležela v meziválečném období díky své pozici v učebním plánu i dobrému personálnímu zajištění k nejprestižnějším pedagogickým a vědeckým oborům.*“

Ve druhé podkapitole je věnována pozornost státoprávním změnám z let 1938–1939, které tragicky zasáhly i brněnskou právní historii. Za tzv. druhé heydrichiády byl v roce 1942 popraven politicky angažovaný prof. Bohumil Baxa a v koncentračním táboře zemřel prof. Jan Vážný. Po domovní prohlídce provedené Gestapem zemřel prof. Rudolf Rauscher.

Období mezi léty 1945–1950 bylo na fakultě spojeno s obnovou pedagogického sboru. Pro právní dějiny byly zřízeny dva ústavy: ústav pro dějiny veřejného a soukromého práva ve střední Evropě a ústav pro dějiny práva na území ČSR. S oběma ústavami je spojena osoba prof. Františka Čády.

* JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.Eur.Integration (Dresden), Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

Čtvrtá podkapitola se zaměřuje na vývoj právní historie v době zrušení brněnské právnické fakulty, kdy právní dějiny přestaly existovat jako pedagogická disciplína a bývalí učitelé fakulty ji rozvíjeli dále mimo univerzitní prostory.

V následující podkapitole se autoři věnují obnově výuky právních dějin po opětovném otevření fakulty v roce 1969. Do čela nově vzniklé katedry dějin státu a práva se postavil prof. Jiří Cvetler, který byl v roce 1971 vystřídán Eduardem Vlčkem. Ten stál s krátkou přestávkou v čele katedry až do roku 2008.

Poslední, šestá podkapitola analyzuje změny v oblasti právní historie, ke kterým došlo po společenských a politických změnách v roce 1989. Poměrně podrobně je tak čtenář konfrontován jak se změnami provedenými v uplynulém dvacetiletí v personálním obsazení Katedry dějin státu a práva, tak i se změnami ve vyučovacích předmětech.

V druhé části recenzované publikace autoři představují život a dílo nejvýznamnějších brněnských právních historiků. Poprvé tak čtenář má možnost seznámit se s jejich životopisnými medailonky v jediné monografii, neboť v minulosti je bylo možno nalézt pouze roztroušeny v nejrůznějších časopisech a sbornících. Jedná se o následující právní historiky nebo osobnosti, kteří se na Právnické fakultě Masarykovy univerzity soustavněji věnovali právní historii: Bohumil Baxa, Hynek Bulín, Vratislav Bušek, Jiří Cvetler, František Čáda, František Kop, Bohumil Kučera, Jaroslav Pošvář, Rudolf Rauscher, Josef Vacek a Jan Vážný.

V závěru uvedená bibliografie velice vhodně doplňuje předchozí dvě části recenzované práce. Předložená bibliografie jistě není úplná (tento nárok si ostatně snad žádná bibliografie nikdy činit nemůže), avšak je velice reprezentativní a představuje výsledek celoživotní práce obou autorů v této oblasti. Bibliografie je strukturována následujícím způsobem: monografie, učebnice, skripta, články a studie v odborných časopisech a sbornících, zprávy z vědeckého života, recenze a anotace a výukové elektronické publikace. Jak je z uvedené bibliografie zřejmé, autoři jednoznačně dokazují, „že mnozí právní historici (B. Baxa, J. Vážný, H. Bulín ad.) poznatky z právní historie aktivně využívali pro řešení v té době aktuálních pozitivně právních problémů. Právní historii tak nepovažovali za samoučelnou vědu samu pro sebe, stojící mimo aktuální právní dění, ale právněhistorické poznatky brali jako východisko pro uplatnění historického pohledu na platné právo.“

Tuto knihu považují za velmi přínosnou, neboť velmi podrobně mapuje a čtivým způsobem čtenáři přibližuje devadesátiletý vývoj právní historie v Brně. Je to jistě velice důstojná oslava tohoto významného výročí v dějinách Právnické fakulty. Tato publikace by mohla být jistě vzorem i pro ostatní katedry, jejichž historie zůstává bohužel dosud nezmapovaná, ani dosud neexistuje podobná souhrnná bibliografie jejich současných a bývalých členů.